

Zas Latweefchu draugs.

1844. 31. August.



35^{ta} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Vechterburges. Krohna muifchu ministers arri schinni gaddâ Keiseru luhdis, daschus wihrus Kreewu semmê, kas wiffwairak publejahs, tannis mallâs, kur wehl maf kartupelu atrophdâhs, us saweem laukeem schohs semmes augtus audseht, ses wischki gohðinaht. Un luhf', Keisers fuhrija crim muifschneekeem, weenam Pliska wes, ohtram Kostromes un trescham Kasanes gubbermentê, par to sawadus gohðarakstus; lifke weenu kohpmanni Smolenskes gubbermentê apdahwinâht ar selta gohðasihni, un 21 semneeku ar fudraba gohðasihnehm.

Is Lehpa jas. Schinni gaddâ Kursemmes mahzitaji tur sawu leelu runnas=deenu itr turrejuschi. Eesahze 4ta August un pabeidse 8ta. Pa wifam 44 mahzitaji bija fanahkuschi.

Is Krakawas pilssehtas, pee Dohthu semmes rohbescheem. Arri tur un tanni walsti wiffapfahrt tee laudis, fewischki tee semneeki, jo deenas jo wairak to brandwihnu sahlf atmetst. Taggad fainneekeem no tablenes allus ja=peewedd; jo arraji wairs to elles=dsehrenu ne gribb muttê nemt; laikam sawâ prahtâ dohmadami: tee gudri dedsina to brandwihnu un paleek jo deenas jo baggati, un tee mulki to eedseer un paleek jo nabbagi. Zittfahrt swehtdeenâs un man dagês iknobrihdi us eelahm atradde kahdu eedsehru schu, bet taggad tahdus wairs ne reds. Nu ikweens staiga ar drohscheem sohleem un ar preezigu, gohðigu prahtu.

Reds', fo pateefiga mihlestiba eespehj!

(Weidsama pufse.)

Mahmuds atplehte azzis un brihnojahs tohti par to jaunektu drohschu un brangu atbibi. Un nu winsch apnehmahs, tohs wehl stipraki pahrbaudihht. Winsch lifke tohs atpakka west zeetumâ, jo bahrgaki turreht, ne ka papreeksch' un to paschu sliktu barribu tik tâ knappi, knappi sneegt. Kad daschas deenas tâ behdigi bij' pagahjuschas, tad kahdâ wakkarâ, un dauds agrafi ne ka zittahm reisehm, zeetuma fargs eenahze eekschâ, eeneffe winneem labbaku ehdeenu, un teize, ka winnam effoht gauschi schehl ka scheem tik grubti klahjotees; fuhdsejahs arri, ka winnam pascham arri deesgan effoht fo zeest no ta neschehliga walbineeka, kas effoht tahds plehfigs, ka meschawehrs, un tad luhdse, lai schee nu eijoht winnam lihds. Winsch tohs lehnicim,

wedde kahdâ istabâ eeffchâ, no kurras winni pa wallejahm durwim warreja redseht, ka Mahmuds zittâ istabâ, us sawa lehn-frehfla gulleja. Tè winsch nu us teem fazzija, ka winsch labpraht griboht tam atreebt par sewi un par scheem abbeem, un ka jau Iqiwina effoht gattawa; ar fo winsch schohs pee Wohzu keisera bubchoht aiswest; bet ihstenas drohfschibas deht wajjagoht winneem sawus schkehpus tam gulledamam eenaid-neekam firdi eegrubst, un to isteizis, winsch teem katram schkehpu eedewe rohkâ. Bet tee jauneklî par tahdu besdeewigu padohmu tauni palikkuschi, greechs nobst un gribsbeja, lai winnus atpakkat wedd zeetumâ. Us to tas zeetuma-fargs fazzija tâ:

»Kad juhs, mülki, us tahdu drohfschu darbu effat bailigi, tad es weens pats preeksch wisseem to padarrischu!« To teizis un schkehpu isstecpis, winsch steidsehs tam Turku waldineekam klahst. Bet tee sehni tam ne kahwe wis peetikt itt klahu, tas wezzakajs no winneem kchre tam zeetuma fargam pee rohkas, turreja sawu schkehpu tam us fruchtim, un tas jaunakajs kahwe un krattija to Turku waldineeku paschu, brehkdams:

»Nohstees, lungs! glahb' sawu dsihwibu! Schè tew schkehps, turrees pretti flepkawam!«

Tad nu Turku leelskungs zehlehs, winsch tik tâ rihscham ween bij' gullejis, wissu to noklausidamees un nu fazzija us teem jaunekteem tâ:

»Naturreet tohs schkehpus par peeminnu no mannim! Scho brihdi es ne kad ne aismirfischu!«

Winsch ne kahwe walts tohs jaunektus atpakkat west zeetumâ; teem wajjadseja arween pee winna palikt un winsch tohs turreja kâ mihkus draugus.

Kamehr pa to tumfschu Turku pilli jaunekteem tâ klahjabs, kamehr atkal winnu keisers ar saweem seelmauweem farunnajahs un padohmu melleja, kâ sawus mihkus behrnus warretu pestiht no Turku naggeem ahra? Ar warru tam wirtsu eet ne drihsteja, jo winsch tak tizzeja, ka Turks tad wahrdu turrechoht un tohs jaunektus nomais tafchoht. Ta deht winsch drohfschâ prahtâ usnehmahs weens pats raudsiht winnus glahbt, ne pah fo ne behdadams. Sawu seelaku kerra-waldischanu winsch usdewe kahdam sawam labbakam draugam un tam peeteize, ne weenam ne fazziht, fur winsch pats palizjis, ka tee kerra-landis ne paliktu bailigi; bet ja pa trim deenahm winsch ne nahkoht atpakkat, tad lai wissâ spehka tai Turku pillet tè pee jubras schaujotees wirtsu, un lai winnu tur mellejoht; jo winsch zerrejoht ar Deema palihgu sawus mihkojamus behrnus tur no ta grubta zeetuma ispestiht, un tâ peepildihht sawu keiserisku wahrdu, fo winsch mirdamam tedwam soblijis.

Dublin tai nakti pehj tam keisers opgehrbehs flitras drehbès, sawus kerra-rihkus un mantell uslikke us sirga, un kamehr winna kerra-spehks faldi duffeja, winsch jahje muddigî probjam us to Turku pilli. Ar masu gaisminu winsch notikke pee kahdas sweineeka buhdinas, kurras eedschwotojs winnu mihligi usnehme un winnam to zeetu pilli parahdija, kas tur ne tabtu us jubras frasta bija. Turklah winsch tam arri isstahstija, ka schi pils effoht ne pee-eijama un ka no jubras puffes ta teekoht apfargata no plehfigeem swebreem. Arri to winsch sinaja, ka Mahmuds pats tur raggad mihchoht un diwus kristus jaunektus turreht zeetumâ; winsch pats arri daschu keff,

fad Mahmuds zittur fur mittis, effoht ar fawu laiwinu lihds to pilli aisbrauzis un tohs plehsigus swehrus itt klastu apstattijis. Urri to winsch Keiseram pateize, fa tur swehru dahrsa midda effoht uszakkamas durwis, pa kurrabm teekoht tai gangi eelschâ, kas pa semmes appalschu ee-eijohr tai zeetumâ, fur tee zeetumneeki teekoht apfargati; zitti no scheem zeetumneekem, kas pa to gangi lubkojuschi no zeetuma ismukt, tikku schi no teem swebreem breezmigi faplehsii.

So dsirdejis, Keisers drohshâ prahâ usnehmahs pa scho zellu fawus mihsiojamus glahbt. Winsch lubdse to sweineeku, lai tas fawâ buhdâ taujohr winnam atpuhs stees, un tuhlin nokritte gullâ, kâ stipri peekuffis. Bet tik ko tas sweineeks isgahje, reikdams, fa eeshoht malkas sagahdahr, Keisers tuhlin lehje no gultu weetas augschâ, fanehme fawas brunnas, eekahpe sweineeka laiwinâ un drohshâ prahâ brauze us to swehru dahrsu.

Bet ko dohmajeet? Tas sweineeks jau bij papreefsch' aissteidsees pee Turku waldneeka. Winsch jau bij noprattis, kas schim sweschineekam prahâ. Ta deht winsch pa semmes-zellu aissteidsehs pee Mahmuda un tam wissu pateize. Schis nu wissu ispraffijis, kâ sweschineeks isstattahs, tuhlin fapratte, fa tas effoht Wahzu Keisers pats; un kad nu wehl winnam sinna nohje, fa weens ar laiwinu brauzohr taifui us to dahrsu, fur tee swehri, tad winsch preezajahs, fa wiina leelakajs eenaidneeks pats freijohr us fawu nahwi. Bet lai tee swehri palikru jo plehsigi, tad winsch aisleedse tohs ehdinahr un tad ar kahdeem faweem draugeem uskahpe us ta zeetuma tohrna ouqstaka behnina, fur postleppen warreja nostattitees, kâ schi trakka sprehle isdohschoitees.

Keisers drihs bija klast dahrsam. Bija pats puffedenas laiks un winsch zerreja, fa tee swehri buhschoht pee-ehduschu gullehr un ta deht winsch tohti brihnojahs, fa tee wehl nemeerjai pa dahrsu apfahrt fraidija. Winsch gan fapratte, fa breezmiga lecta effoht, schinni listâ dohrees, bet — ko darriht? tak tas bij' jau weentreis' nodohmahrs.

Winsch peebrauze ais kahdeem fruhmineem paschâ mallâ klast; tad fanehme fawas brunnas un manteli, un tad ar pliffu sohbenu rohkâ steidsehs pee tahm uszakkamahm durwim. Bet tee swehri paschâ pirmâ azzumirkli winnu bij' eeraudsijuschu; ar breezmigeem lehzeeneem fprehje winnam wirsi, wisseem papreefsch leeks panteris; schee Keiseru ponahje, pirms ni kâ winsch wehl bij' paspehsis, tahs smaggas durwis uszelt. Bet keisers fanehme drohshu duhschu, gruhde ar labbo rohku sohbenu weenam lauwan fruhris un ar kreisu fawu manteli usmette panterim us galwas; un eekam schim ruhdomam swehram isdewahs no mantela istihrees abra, Keisers jau bij' gangi eelschâ un durwis aisritte zeel', fa rihbeja ween. Bet tas gangis appalschâ bij' tik tumfchs kâ melna nakts, un Keisers, tikkai schkehpu preefschâ turredams, ween eedrohshinajahs pa masitim us preefschu eet. Us reis fahje druzin fuiddeht pa kahdu durru schkirbiau. Pee durwim peenahjis, winsch tahs attradde ne aisflehgras; un tuhlin wehre walkâ. Bet ak! kâ tohti winsch fatruhphs, kad te tai istabâ few preefschâ attradde Mahmudu paschu ar wisseem faweem beedreem un winsch tohs sehnus turreja pee rohkas. Kahdu briddi abbi waldneeki itt stihwi weens us ohrro stattijahs fluffu zeefdami, famehr us reis Mahmuds kâ eefahje!

«Effi fweizinahts, schè mannà pilli atnahjis, tu leetajs farra-wihre! De bish-
stees wis un ne dohma, ka es tew kahdu warru darrischu, ka tu ar sawu leelu drohfschi-
bu taggad mannòs'naggòs effi rizzis. Tu effi manni uswarrestis, ne ar sawu farra-
spehku, neds arri ar tahm ballehm, kas wisseem useet, kad tawu wahrdu peeminn, woi
dsird, bet ar sawu ismannigu prahtu un drohfschu ustizzibu un gohda firdi. Gribbu
turpmahf buht arri par beedru tawà beedribà. Un par Eihlu jeb sismi, ka effam draugi,
tewsm tè tawus mihsus behrnus atdohdu ar sawu paschu rohku; wianni irr tewis
wehrtis!»

Keisers Friedrich bija kà apstulbohts un dsilli firdi fatreektis. Abbi tee mihtl
behrni wiannam farrajahs pee kalla un wiannu wilke Mahmudam klah; wlsch nu tam
Turku waldneekam rohku sneedse, un tà wiannu beedriba un draudsiba bij' eezelta.

Wehl kahdas pahri deenas Keisers palikke pee sawa jauna drauga un wianna farra-
spehks pa to starpu lehgeri garwileja un preezigi gaidija sawu mihtu Keiseru mahjà, un
taiffjahs, to ar uswarretaja gohdu sanemt. Tad winsch atkal gohje sawu farra-zelku
tahlat. U. L.

(33schai lappai pawaddòs no puff-bohgena, fur atrohдах: I. Jaunas sinnas, kà ar
ewangeliuma mahjischanu taggad eet pee teem Kasserem, Deenas-widdus Ahfridà, ap to
basnizas=zeemu Meluatlin. II. Trihs jaunas jautaschanas. — 34tai un 35tai lappai pawad-
dòs no wessela bohgena, fur atrohдах: I. Jaunas sinnas, kà ar ewangeliuma mahjischanu
eet Kasseròs, ap to basnizas=zeemu Zoara. Virma nodalka. III. Kà ja-atbild us 20tu lihds
28tu jautaschanu. IV. Trihs jaunas jautaschanas.)

Siinna, jif naudas 30. August; mehn. deenà 1844 eelsch Rihges maffaja
par daschahm prezzehm.

Par	Maffaja:	Subr. naudà. Rb. R.	Par	Maffaja:	Subr. naudà. Rb. R.
1	pohru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1 40	1	pohdu (20 mahrzineem) wasku	6
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 15	—	tabaka	75
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	2	—	fweesta	60
—	ausu	80	—	dselses	75
—	sirnu	1 60	—	linnu, krobna	40
—	rupju rudsu = miltu	1 40	—	brakka	10
—	bihdeletu rudsu = miltu	2	—	kannepu	75
—	bihdeletu kweeschu = miltu	2 70	—	schrihtu appinu	2
—	meeschu = putraimu	1 60	—	neshrihtu jeb prezzes appinu	20
—	eefala	1 25	—	muzzu sitku, egfu muzzà	25
—	linnu = sehklas	2 1 $\frac{1}{2}$	—	lasdu muzzà	50
—	kannepu = sehklas	1 50	—	smalkas sahls	75
1	wesumu feena, 30 pohdus smaggu	4	—	rupjas baltas sahls	10
barrotu	wehrschu galku, pa pohdu	1 10	—	wahii brandwihna, puffdegga	9
			—	dirdegga	50

Lihds 30. August pee Rihges irr atnahkufchi 1160 fuggi un aisbraufufchi 1035.

Brihw drikkcht. No Widssemes General-gubernementes puffes: Dr. C. E. Napierofky.

Latweeschu drauga

p a w a d d o n s

pee № 34. un 35.

24. un 31. August 1844.

J a u n a s s i n n a s

pahr to,

kà taggad ar ewangeliuma mahzifchanu eet paganu semmès.

III. Rà ar to eet pee teem Kaffereem, Deenas-widdus Ahfrikà,
ap to basnizas, zeemu Zoar.

Pirma nodaka.

Schis zeems ihsten' ne stahw appaksch tahs missiones-beedribas, kas Wahzsemme, bet appaksch tahs, kas Deenas-widdus Ahfrikà paschà, 1799tã gaddã eefahzahs un furras widdus-weeta tanni pilssehtã, ko nosauz Kapstatte. Schai beedribai Ealen: deri jau preeksch dauds gaddeem to zeemu schëinkoja; jo winna teem sohlija, tur eetaifht un usturreht weenu mahzitaja jeb basnizas muischu. Kad no Wahzsemmes 1837tã gaddã tas mahzitajs Pe metter tikke aistlehts us Deenas-widdus-Ahfriku un atnahze Kapstattẽ, tad Deenas-widdus-Ahfrikas missiones-beedriba wehleja, lai Wahzsemmes beedriba ar winna kohpã scho basnizas zeemu apgahdatu; un luhf, abbas beedribas kohpã nospreede, ka Wahzsemmes beedriba tik to mahzitaju tur usturretu, bet ka ohtra beedriba gahdatu pahr wiffahm zittahm tur wehl waijadfigahm leetahm.

Bet schai ohtra beedribai — Deewam shehl! — irr pa wiffam masspehka; tapeh3 arri lihdschim zeemã brihscham schi, brihscham zitta leeta peetrukke. Un kad tas mahzitajs Gregorowski, kas nõ 1838tã gaddã tur bija strahdajis, aifgahje, un tas mahzitajs Radlof 1842tã gaddã Oktober-mehnesi winna weetã atnahze, tad zeema nammi bija ja-islam, ratti bija puschi, wehfschu ne deetgan, ko aifjuhgt, un arri wehl sirgs preeksch mahzitaju bija jaspehrl. Tad nu Ahfrikas un Wahzsemmes beedribas weena ohtra! fuhtija grahmatas, abbas apleezinadamas, ka winnas labprahf katra grihbhoht isdarriht, ko winna sohlijuse; bet kad nu Ahfrikas beedriba schinni laikã tatschu to ne eespehje, tad winna Wahzsemmes beedribai wiffu to basnizas-zeemu labprahf gribbeja nodoht, bet peh3 10 gaddeem, kad winnai laikam wairak spehka buhschoht, to atkal atnemt. Bet turpretti Wahzsemmes beedriba to tad ar ween gribbeja paturreht. Ja nu abbas beedribas ne buhtu mihligi falihdsinajuschahs, tad gan drihs buhtu notizzis, ka mahzitajs Radlof, ko Deews tur pee winna darbeem tik baggati-gi bija swehtijis, jau Februar-mehnesi schinni gaddã to zeemu buhtu atstahjis, un winsch arri jau taifjahs prohjam eet. Bet tas gan leela leela fshahde buhtu bijuse preeksch wiffahm tahm dwehfeleh, kas tur palikkuschas tizzigas, ja tahs nu ilgu laiku bes ganna un bes barribas buhtu bijuschas. Tapeh3 arri Wahzsemme dauds zilweki to no wiffas firds wehleja un arri Deewu luhdse, lai winsch to leetu lahgi greeschoht, sawam swehtam wahrdam par gohdu. Un winsch sawã shehlastibã to arri irr darrijis, un

prohti: us tabdu labbu un preezigu wihsü, ka mums firds no swehta preeka kustahs un wehl karstaki Zoara-zeemu mihto, ne ka lihds schim. Bet pirmis mihteem lassirajeem stahstam, ka tas ar to notizjis, mehs wehl fluddinasm, ko mahjitas Radlofno currenes 16râ Augusti 1843 pats irr rakstijis us Wahzsemmi. — Zif dauds un zil leelas tahs schehlastibas, ko Deews schim kluffam basnijas = zeemam parahda, to mums jau mahjitaja pirmi wahrdi apleezina, ar ko winsch sawu gramatu eefahf, un ko is Dahwida 3schas un 9ras dseefmas isnehmis: »Pee ta Kunga irr pestischano, tawa swehtischano irr pahr tawcem laudim.« »Us tewi zerreh, kas tawu wahrdu pasihst; jo tu, ak! Kungas, ne atstahj, kas tewi mekle.« Zoarâ taggad dshwo jau 285 pecaufuschi zilweki (135 wihrischki un 150 seewischki) un 240 behrni (kas wehl naw feschpadesmit gaddus wezzumâ), tas irr pa wissam 525 zilweki.

23schâ Oktober 1842 Radlof Zoarâ sawu pirmu spreddiki fluddinaja un wehl tai paschâ neddekâ sawus zittus darbus eefahje. Pahr scheem winsch ny raksta ta:

Sawus darbus nemmu preekschâ pa kahrtahm, un prohti: us schahdu wihsü. Pahr waffaras laiku mehs swehtdeenâs sawus Deewa wahrdu eefahkam pulsteni 9 un pahr seemas laiku pulsteni 10. Us sawu spreddiki es-iskuschü un no wissas dwehfeles fataisohs; jo wiffwairak semneeki të atnahf, kas ar mihteem Deewa wahrdeem tof ja-usmohdina no sawas negantas besbehdibas un paschtalnisbas. Pehz pussdeenâs mums të irr swehtdeenâs skohla, fur es-pahr pirmu stundu winneem woi tohs bauflus un tahs dseefmas isflaidroju, woi tohs swehtus stahstus is wezzas testametes stahstiju un pahr teem ar winneem farunnajohs; pehz es allasch tohs flimneelus apmekleju. Us wakkaru irr atkal spreddikis. Lihds schim es wehl ar ween pats tahs bihbeles weetas, pahr kurrâhm es sawus spreddikus turreju, few istaffijis pehz sawas draudses wajjadibas. Pa tahm neddelas-deenahm, rik ne pa festdeenü, irr tapat preeksch, ka pehz pussdeenâs skohla. Diwas reises neddelâ manna fewa pehz pussdeenâs tohs seewischkus mahja schuhf un zittus fewischku rohku darbus strahdahr. Ikn-wakkara farulzejahs draudse basnijâ. Deewuluhgt; papreeksch pahri perschianu dseedam, tad no lassam kahdu nodalku no bihbeles, luhdsam Deewu un pabeidsam tapat arri dseedadami. Mandages un ohrdeenâs es pehz tahs leelakas fanahfshanas wehl nemmu tohs laudis mahzibâ, kas jau peemeldejahs, ka gribboht liktees krisitees. Trefschdeenâs wakkara, tad draudsi atlaids, fanahku ar teem, kas jaun-krisitici, un winneem isstahstu zittus no Deewa raksteem. Ohrdeenâs un peektdeenâs mehs wakkara turram skohlu. Ikkatrâ mehnesi weenreis, u prohti: tahs beidsomas, swehtdeenâs wakkara, mehs ne teizam spreddiki, bet pahrklausam draudsi, zil winni no teem spreddikeem, kas tai mehnesi pa tahm zittahm swehtdeenahm tilke fluddinahrti, irr fapratufuschi un paturrejufuschi galwinâ; un katrâ pirmâ mandagê eefsch mehnescha mehs pa weenu stundu sawai draudsei stahstijam, ka eet zicrâs paganu semmês ar ewangeliuma mahjischanu. Us tabdu wihsü es sawu darbu të fahzu un tâ patc arri us preekschu publejohs, bet tof ilgi ne manniju, woi Deewa wahrdi lautineem gahje pee firds un spehâ, woi ne. Seemas swehtki jau bija tuhwi, pahr kurreem winni jau ilgi papreeksch sawâ starpâ bija tunnojufuschi, fewischki ka daudssemneeku un negeru no wissahm weetahm tur apkahr us tahm deenahm nahfshoht basnijâ. Sas preekschejs mahjitajs, Gregorowski, jau arween

uf scheem swehtkeem kahdus lautinus bija kristijis; un arti es no teem, kas jau peemeldejahs pee kristibas, atraddu weenu wihru un peez fewas, kas, ka man schlicte, jau deesgan bija fataisiti, ka winnus warreja kristiht; un to paschu arti draudse apleezinaja. Es winnus arti wehl fewischki ar mahzibahm fataisiju us to deenu. Swehtki atnahze un lihds ar teem leels pulks klauftaju. Es turreju trihs spreddikus, un warru gan fozziht, ka to ar leelu preezibu esmu darrijis; bet man likkabs, ka tee wahrdi nedf teem semneekeem, nedf zitteem laudim labbi gahje pee firds; tik tee kristijami pee paschas kristibas ar kustinatu firdi tohs Deewa wahrdus ushehme; un winni arti lihds scho deenu gohdigi un kristigi irr turrejuschees. 72.

(Zittas nodalkas uf preefschu.)

Kristigas isfkaidroschanas to 10 Deewa bauftu.

6.

Treschajs bauftis.

2 Mohf. gr. 20, 8. Pceminni tahs swehtas deenas, ka tu to swehti.

Luttera isfkaidroschana: Mums buhs Deewu bihtees un mihleht, ka mehš Deewa mahzibu un winna wahrduš ne pulgojam (ne nizzinajam), bet tohs paschus swehtus turram, labprahť dsirdam un mahzamees.

1. Us kahdu wihsi mums, ka paklaufigeem Deewa behtneem un Jesus mahzekteem, to swehtdeenu un zittus swehtkus pa reisi buhs swehtihť?

Mums kristiteem zilwekeem gan ikkattrā dshiwibas deenā sawu Deewu un pestitaju buhs peesaukt, teikt un flaweht, un tā jo deenas, jo wairak ar winnu sadraudsetees; ikkattrā deenā Deewam un pestitajam par gohdu dshiwohť; ikdeenas dshitees pehz swehtischanu un, zil spehdami, beswainigi preefsch wiina staigahť. Kas sawam Deewam tā ikdeenas rahdihs, ka tas winnu behtnischki bihtstahs, tas wehl jo wairak darbosees swehtdeenu un wissus swehtkus Deewam, pehz Kristus mahzibahm, patihkami pawaddihť; jo tahdās deenās mums arti wairak walkas buhs, sawu nemirslamu dwehseel apkohpt. Kas jau darba deenās us sawu Deewu mas, wol ne pawisfam ne dohma un ar winnu ne farunnajahs, tās arti swehtdeenās un swehtkōs firdi un prahť us Deewu un Kristu ne pazels, un jo masak us sawas dwehseles pestischanu un swehtischanu dohmahs, us basnizu ne labprahť ne ees, un arti mahjās wiina firds us to ne nessifees, ar sawu Deewu un pestitaju wairak sadraudsetees. Tas winnam arti swehtdeenā kahda smagga nosta un reebigs darbs buhs. Schinni leelakā wallā no neddekas darbeem winsch labbaki usmeklehs zittus laika-fawektus, grehzigas, pasauligas islusteschanas, un tā aggrehtosees pretť scho treschu Deewa baufti, tihscham Deewa wahrdus nizzinadams. Lai tahds jel apdohma, ka schi duffeschanas deena, schi muhsu mihta radditaja scheslostibas dahwana, ne ween irr eezelta un nolikta, lai mehš isdufsam no neddekas darbeem, un sawu meesu apkohpjām, bet arti, lai sawu dwehseel apgahdajām, — mitamees launu darrihť, eemihłoteem un eeraddinateem grehkeem pretti turramees, wairak peeaugam kristigā mahzibā un rizzibā, deewobihjaschanā, Kristus mihlestibā, un arti wairak sadraudsejamees ar Deewa un wiina Dehla swehtu

garru. Tas mißlojs Deews ikkattrá swehtdeená muhs schehligi pee fewis aizina, lai paklausigi weesi nahkam us wianna mums fataisitu leelu wakkarinu. Tóhs swehtas deenas, tá falkóht, síhme us to muhschigu swehtu duffeschanu, to Deews faweem paklausigeem behrneem irr nolizjis un fataisijis zittá nahkamá dšiwibá. Ikweena swehtdeena irr fewischki kahda schehlastibas deena, kurrá tas Kungs mums grehzigem zilwekem labbus padohmus idahwina, ká atgreestees, un fawas dwehfeles muhschigu swehtibu mehleht, arri fewim to swehtischanas darbu atweeglnaht. Dohmajeet, kristi zilweki! ikreis us to, kad basnijas pulkšterá swehtdeenás un swehtkós juhs aizina; tas wißf-augstakajs Deews pots mums, ká fawus weefus, mißligi un schehligi us fawu leelu wakkarinu aizina. Wísch mums dahwina fawu weenweenigu wißu, mißlaku Dehlu par dwehfeles glahbeju un pestitaju. Wísch mums pasneeds to dšiwibas maissi, to debbeffigu mannu, to garrigu barribu, kas muhsu dwehfeles stiprinahs us muhschigu dšiwibu. Tas Kungs, muhsu Deews, schehligi par to irr gahdajis, ka ikweens paklausigs weefis dattu pee scha wianna leela fataisita wakkarina warr dabbuht. (Dahw. ds. 145, 8.) Kaugeet, »schehligs un firdeschehligs irr tas Kungs, paszeetigs un no leelas lehnibas.« (Dahw. ds. 100, 5.) Tas Kungs, muhsu Deews, irr labs, wianna schehlastiba paleek muhschigi, un wianna pateefiba lihds raddu raddeem. (Zahn. 3, 15.) Tik tohti Deews to pasauli (tohs grehzigus zilwekus) irr mißlejis, ka wiensch fawu paschu weenpeedsummuschu Dehlu irr dewis, ka wißfeem teem, kas eeksch wiannu tizz, ne buhs pasust, bet to muhschigu dšiwoschonu dabbuht. Deews fawu tehwißschki gahdaschonu arri parahdijis treschá baußli. Woi tad mums nu ne peenahfahs, wiannam par to pateikt? Woi mums ne buhs labpraht paklausigi nahke, kad wiensch muhs aizina? Woi mums ne buhs to swehtu deenu, kad Deews muhs, ká fawus weefus, aizina, augsti zeentht, un ar swehtahm dohmahm un swehteem darbeem pawaddiht?

2. Woi mehs to lihds schim effam apdohmajuschí
un darrijuschí?

Woi mehs, Jesus laudis, fawas swehtdeenas un zittus swehtkus tá effam swehtijuschí pehs Deewa prahtu un Kristus flaidrahm mahzibahm? Wehl, Deewam schehl! stary mums kristiteem zilwekem dauds arrohdahs, kas Deewa mißligai aizinaschanaí irr nepaklausigi. Zitti tad ween rahdahs basnijá, kad pee swehta wakkarina grihb eet, woi kad arnahk ká kuhmi, ká kahsu weesi, ká behrneeki; woi arri kad to jaunu tur mekle redseht, woi dširdeht. — Woi tad arri wißi tee, kas basnijá ne nahk, mahjás ar teem fawejeem kahdu spreddiki woi zittus Deewa wahrduß laffa. Deewu peeluhds un garrigas dseefmas dseed? Ja eeksch wißohm mahjahm tee, kas basnijá woi ne warr, woi ne grihb eet, to ween darritu, tad arri masak nesinnaschanas, netizjibas un tumfibas pee kristiteem zilwekem atrastu, un tikpat arri masak besdeewigu un blehdigu zilweku pasaulé buhtu. Muhsu lehnprahtigs Deews arri tahdus ilgi panes, tikpat ká tohs, kas sinn labbu darriht, un tomeht to ne darra. Bet tahdi rißschoni nizzina Deewa wahrduß un wianna mißligu aizinaschonu, tahdi nizzina (Reem. 2, 4.) Deewa baggatu laipnibu, pazeschonu un lehnprahtibu, jebchu teem ganwaijadsetu sinnahk, ka schí Deewa laipniba tohs flubbina us atgreeschonu no grehkeem.

Tahdeem nepaklauffigeem zilwekeem tapat flitri klabsees, kà teem laudim pehz Kristus libdsibas. (Matt. 22.) Kohds Ehninsch, kas sawam deklam kabsas darrija, gan dauds weesu aizinaja us sawu fataistu meelastu. Tee aizinati weesi to aizinashanu nizzinaja, un sawu pasauligu darbu deht few lifke aisbildinast. — Bet kà tas Ehninsch usnehme wiinu neezigas aisbildinashanas? — Kad tas Ehninsch to dsirdeja, un tur klast arri, kà zitti no teem aizinateem tahdi seeli prettineeki wiinam bija, kà tee Ehnina kalpus bija fagrahbushchi, smeeklâ likkuschchi un zittus nokahwuschchi; tad walikke Ehninsch dufmigs, isfuhrtija sawu kara spehku, un lifke schohs slegawus nokaut, un eededsinaja wiinu pilsehtu.

Kà tad mehs Kristus mahzetti to, kà Deews mums kahdas wallas deenas no neddelas darbeem irr wehlejis un dahwinajis, arri ishten patezigi atsishim par wiina scheplastibas dahwanu, un tad schahs swehtas duffeschanas deenas pareisi, Deewam par gohdu un mums par labbu un swehtibu, swehtisim, to mahza Lutters sawâ kalfimé ar scheem wahrdeem: mums Deewa wahrduš un Kristus mahzibas ne buhs pulgoh, bet turpretti swehtdeenas tà swehtist pehz to treschu baušli, kà mehs Deewa wahrduš un Jesus mahzibas swehtas turrâm kà augstu pateesibu, un Deewa prahtu lohti zeenijam, labpraht dsirdam un mahzamees.

1) Ja Deewu bihstamees un mihlejam, tad mums ne buhs nizzinast Deewa mahzibu un wiina wahrduš. Schi nizzinashana wiffuwairak zellahs zaur to, kà Deewa wahrduš ne pasihstam, ne saprohtam, un pareisi ne effam mahzjuschees; woi kà mehs arri to, kas bihelê stahw rakstihst, par Deewa prahtu ne gribbam usnemt un tadeht arri ne gribbam tizzeht, ko swehti raksti muhs mahza. Schee Deewa wahrdi meesigeem un pasauligeem zilwekeem ne patihst, jo tahdi neatgreesigi (Reem. 8, 23.) reds un juht kahdu zittu baušlibu sawôš grehzigôš lohjektôš. — Lai fargamees no tahdas nizzinashanas scho swehtu Deewa wahrdu un Kristus mahzibu.

2) Mums tadeht peenahkabs (pehz to treschu Deewa baušli) Deewa wahrduš un Jesus mahzibu augsti zeenihst, kà to pateesigu, labbu un schehtigu Deewa prahtu. Mums buhs no wiffas firds tizzeht, kà pats dsihws, swehts Deews tannis swehtôš wahrddôš un Jesus mahzibas us mums runna. Wiusch pats irr tas, kas bihelê mums pawehl un aisleeds, muhs us labbu stubbina, no launa atgreesch; kas grehziueekus bes miteschanas mihligi pee fewi aizina, bailigus un behdigus eepreezina. Pehz schahm mahzibahm, ko Deewa Dehls mums irr dewis, wiusch pats arr' irr dsihwojis, zeetis un mirris. Paschi tee praweeschi, un zitti no Deewa apgaismori wihri (2 Petr. 1, 21.) irr runnajuschchi un rakitijuschchi, dsihri no swehta garra. Kas no mums to ne tizz, tas arri pee Deewa wahrdu lassishanas; klauffishanas, woi pee garliqu dseefimu dseedashanas, — ja arri firds wiinam us to nestohs — ne kahdu labbumu un swehtibu pee ta ne mannihs. Wiusch buhs un paliks tikkai aismirtigas klauffitajs, bet muhscham ne kahds paklauffig darritajs to Deewa wahrdu un Kristus mahzibu. (1 Kor. 2, 14.) Tas meesigs zilweks ne sanemm, kas no Deewa garra irr, tas wiinam irr gekliba (negudriba); wiusch to ne warr saprast; tam trubht ta apgaismofchano ta swehta garra. To labbumu un swehtibu dabubhs ras ween, kas Deewa wahrduš, kà pateesigu Deewa prahtu, augsti zeeni un gohda. Kas

fawâ tizzibâ un prahâ wehl schaubiqs buhtu, woi tas, fo winsch basnizâ dsird, lassa un dseed, teescham Deewa labs un schelligs prahs effoh, tam labbaku padohimu ne warr doht, ne kâ Jesus pats mums irr dewis, fazzidams: (Jahn. 5, 39.) lai pats melle swehrôs rakstôs; schee tam flaidru sinu dohs, woi tee wahrdi, fo tas basnizâ irr dsirdejis, paterfigi Deewa wahrdi un Deewa prahs bija, jeb woi mahzitaja gudriba.

3) Mums swehtdeenâs un swehtôs labprahc buhs dsirdeht Deewa wahrdu un Jesus mahzibas. Tapeh; arr', ja ween wefeli effam un ween warram no mahjam isnahc, lai arri labprahc us Deewa nammu eemam. (Ebr. 10, 25.) Lai ne atstahjam no muhsu fapulzeshanas, tã kã daschi mehds, un lai zits zittu pamahjam un flubbinajam, Deewa wahrdu basnizâ ar zitteem dsirdeht. Bet (Jehf. 1, 22.) esseet arri darritaji to Deewa wahrdu, un ne tiklai klausitaji. (Gal. mahj. 4, 17.) Sargi fawu kabju, kad tu us Deewa nammu staiga, un nahzi labbi usklausihc. Tahda labprahciba, Deewa wahrdu dsirdeht, un tahda ilgoshana, Deewa nammu apraudsiht, bija tam atgreesigam kehniham Tahwidam. Yahr to winsch pats leezina (ds. 84, 11.) rakstidams: weena deena eelsch taweem pagalmeem (tawâ nammâ) irr labbaka, ne kã tuhksioschas (zitcas); es gibbu labbaki pee ta Deewanamma fleegsna stahweht, ne kã eelsch tahs besdiewibas dshwokteem mahjohc. (Dahw. ds. 119, 103.) Zif falsdi, Deews! irr tawi wahrdi mannam schohdam! wairaf ne kã meddus eelsch mannas muttes. Un Salamans raksta: (Gal. fall. w. 16, 16.) Zif labbat' irr, (swehtu) gudribu dabbuht, ne kã seltu; un fopraschamu dabbuht, makfa wairaf, ne kã fudrabs.

Mihli kristigi lassitaji! kaut jel juhs allaschia Deewa nammâ atnahctu ar tahdu firsnigu apnemshanu, Deewa wahrdu un Jesus mahzibas dsirdeht! Kaut ikweens, kas us basnizu eet, pee fewis tã dohmatu: pats dshws Deews schodeen atkal us manni runnahs; fo es lassichu, dseedaschu, klausichu, buhs Deewa prahs un augra pateefiba; tad tas arri wairaf un labbaki to usklausitu. (Dahw. 33, 4.) Ta Kunga wahrds irr taifns, un wifs wiina darbs irr pectizigs: (4 Mosh. 23, 19.) Buhtu Deews fo fazzijis, un ne darrijis? woi runnajtis un ne turrejis? (2 Kor. 1, 20.) Zif irr Deewa apsohlishanas, tas irr eelsch wiina gan, un eelsch wiina: amen. Ur ikkatru no faweem wahrdeem Deews muhs gibb apgaismoht, atgreesi, eepreeznahc, swehticht un swehtigus darricht. Ja tu, kristihc zilweks! to pateefigu Deewu eelsch Jesus effi arsinnis, un kad schis Jesus, patte ta mihlentiba, arri no Deewa puffes us tewi runna, woi tu tad wiina mahzibas labprahc ne dsirdest? Winsch pats us wisseem, kas wiina to brihdi warreja redseht un dsirdeht, tã runnaja: (Luhf. 10, 23.) swehtas irr tahs azzis, kas reds, fo juhs redsat, un (Matt. 13, 16.) dsird, fo juhs dsirdat; jo dauds praweeschi un kehnihi gibbeja redseht, un naw redsejusch, un dsirdeht, fo juhs dsirdat, un naw dsirdesusch. Schis muhsu wiffaugstakajs mahzitajs un pestitajs tomeht wehl dshwo starp mums ar fawahm flaidrahm mahzibahm, ar fawu dahrgu ewangeliumu jeb preezas mahzibu, ar faweem sakramenteem un ar fawu swehtu garru. Woi mums scho Deewa dehlu un mihlu wehstnesseju labprahc ne buhs klausihc un tam arri paklausihc? Jesus pats fazzija: (Jahn. 8, 42.) es esmu isgahjis un nahku no Deewa; es ne esmu nahjis no fewim,

bet wiaſch man irr ſubtrijis. (Zahn. 12, 49.) Es no fewis ne eſmu runnajiſ, bet tas Zehws, kaſ manni ſubtrijis, taſ manniſ bauſli irr dewis, ko es fajziſchu, un ko es runnaſchu (Zahn. 7, 16. 17.) Manna mahziba (fajzija Jeſus) naw manna, bet ta, kaſ manni ſubtrijis. Ja kaſ gribb wianna prahtu darricht, taſ no ſchids mannaſ mahzibas ſapratthiſ, woi ta irr no Deewa, jeb woi es patſ no fewim runnaju. Bet ſchi irr ta waina: (1 Kor. 2, 14.) Taſ meeſtig (wehl ne atgreesig un paſaulig) zilwekſ ne ſanemm, kaſ no Deewa garra irr; jo taſ winnam irr gekkiba (negudriba), un wiaſch to ne warr ſapraſt. — Ja tahtſ zilwekſ arti ik ſwehtdeenäſ baſnija Deewa wahrduſ un Kriſtuſ mahzibas dſird fluddinaht, tad taſ to, ko wiaſch dſird, ne apdohma un eekſch labbaſ un gohdigäſ ſirdſ ne paglabba, un uſ tahtu wiſſi irr un paleek aiſmirſigſ klaufftaſ, bet ne kad paſklauffigſ darritajſ. Tahdſ (2 Tim. 3, 5.) leekahſ to deewabiſhjanu zeenicht, bet wiannaſ ſpehku aiſleedſ (ne tahda). — Tahdſ taſ paleek, kam:ht wiaſch zaur Deewa ſchehlaſtibu no ſwehta Deewa un Kriſtuſ garra tohp apgaſmohtſ un ſwehtthiſ. Kam wehl ſchi ihſta dſihwoſchanaſ gudriba truhkſt, (Zehk. 1, 5.) tam to buhſ no Deewa luhgt, kaſ wiſſem to ſchehliq dohſ. Zemeſlejeeteſ, woi kaſ no jumſ tahduſ darbuſ naw darrijis, kaſ ka grehki jumſ irr aiſleegti, un tahduſ atkaſ ne darrijis, ko Deewſ ſkaidri pawehlejiſ. Sar-gajeeteſ arti no beſdeewigeem beedreem, kaſ juhſ drihſ atkaſ uſ taunu prahtu un uſ pahrlapſchanaht warr ſtubbinahht. (Gal. f. w. 1, 10.) Manſ behrnſ, kad tee grehziſneeki tewi willa, tad ne eiſ. (Gal. qudr. gr. 4, 12.) Blehdibäſ opmaſneſchana ſamaſta to (zilweku), kaſ labſ irr; un nepaſtahtwiga kaſtriba pahrwehrſch tahdu prahtu, kaſ taunſ naw.

4) Mums buhſ tohſ Deewa wahrduſ un Jeſuſ mahzibaſ arti pareiſi mahziteeſ. Zitti gan eeteizahſ un pahrrunnajahſ, ka tee wiſſu to labbi ſaproht, — un tomehr no teem, kaſ ta leelahſ, gan warr fajziht: (2 Tim. 3, 7.) ſchee allaſchit mahzjahſ, bet ne kad ne warr nahkt pee atſihſchanaſ taſ pateſibaſ. No tahdaſ leppoſchanaſ lai Deewſ muhſ paſarga! (Deem. 12, 3.) Ne weenam buhſ pahrgudrakam buht, wairak, ne ka tam peeſlahjahſ gudram buht. Zuhſ, Jeſuſkaudiſ, (1 Petr. 5, 5.) eſſeet iſpuſchſoti ar paſemmoſchana; jo Deewſ teem lepneem pretti turrahſ, bet teem paſemmigeem wiaſch dohd ſchehlaſtibu. (Zehk. 1, 5.) Ja kam no jumſ ſchi ihſtena gudriba truhkſt, tam to buhſ luhgt no Deewa. Paſauligi zilweki eekſch ſawaſ gudribäſ Deewu ne warr ſapraſt eekſch wianna gudribäſ, ja Deewa un Kriſtuſ ſwehtſ gaſſ teem zilwekeem to ſapraſchana ne apgaſmo. Muſſu augſtiſ mahzitajſ Jeſuſ fajzija: (Matt. 11, 25. 26.) Es tew pateizu, Zehws! debbeſ un ſemmes Kungſ, ka tu ſchahſ leetas eſſi ſlehpis teem gudreem un prahtneekem, un taſ teem neſamanni-gem eſſi ſinnamaſ darrijis; pateſi, Zehws! jo ta irr tawſ labſ prahtſ tawä preekſchä noriſſiſ. Mums wajjoga to ſkaidri atſiht, juſt un manniht, ko Deewa wahrdi no mums gribb, un ſahdu ſirdſ prahtu Jeſuſ mahzibaſ no mums praſſa. Echiani leeta mums deſgan irr, ko mahziteeſ zaur wiſſu ſawu muhſchu. Ko mehſ atſiſtam par pateſiqu Deewa prahtu, taſ mums tad arti uſtizzami, ruhpiſi un paſtahtwigi jadarra. Mums jo deenaſ, jo wairak wiſſu to buhſ nolkt un atmeſt, ko par grehkeem atſiſtam. Ta mums buhſ weenadi darboteſ, to ſwehtſchanaſ datbu paſ

beigt preefch fawas mirschanas, kamehr mehß wehl scheßlastibas laikâ dsihwojam. (2 Kor. 7, 1.) Lai schlißstamees no wiffas apgahnifchanas taß merfas un ta garra. Tam gan allaschin, bet wiffuwairak fwehtdeenâs mußu darboschanai bußs buht. Eâ mehß peß Deewa prahta un Kristus mahjibahm mußu fwehtdeenâs un fwehtkus pareißi fwehtifim. (Jehk. 1, 23—25.) Ia kas irr tikka Deewa wahrdu klauffitajs, bet ne darritajs, tas irr lihdsinajams kahdam wißram, kas fawu meeffigu waigu apluhko speegeli, un kad tas few irr nomannijis, noeet un tuhlin aismirßt, kahdâ waigâ wißsch bija, — bet kas naw aismirßtias klauffitajs, bet darritajs ta darba (taßs fwehtifchanas), tas patß bußs fwehtigßs fawâ darboschanâ. (Luhk. 11, 28.) Eâ fakka arri mußu Kungs Jesus: teefcham, fwehtigi irr tee, kas Deewa wahrdußs dßird, un toßs pafarga (paturr peeminneschanâ); (Luhk. 8, 15.) toßs paturr eeffch labbas un goßdis gas firds un augtus neßs eeffch pozeefchanas (pastahwigi.)

Al fwehtajs Deews! — Lai wißs mans prahts tew eegrubb, tew turr zeenâ; Wißs labbums man toßp apgahdahts, No tewis kattrâ deenâ. Pafargi, Deews, apgrehtotees; Lai atmettu, kas mahta; Lai eenißtu un ne darru, Kas mannaidwehßlei kaita. Kungs! walddi fird' un prahtu man Zaur tawu fwehtu garra; Lai wadda man us fwehtifchan', Ka tew pa praht am darru; Ead preekâ tâ Kâ flummibâ, Es Jesum! pakkat dßißschohßs; Tu maksafi Zur scheßlgi, Kad tew tâ klauffit jißschohßs. Amen.

13.

Kâ ja-arbidd us 20tu lihds 28tu jautafchanu.

- us 20tu: Starv taßs 24tas un 25tas weetas 38tâ nodalkâ 2trâ Moßs. grabmatâ.
 us 21mu: Praweets Jeremias (Luhko Jer. 13, 4.)
 us 22tru: Samarias teefâ, badda laikâ. (Luhko 2trâ keh. gr. 6, 25.)
 us 23schu: Tam praweefcham Amosam. (Luhko Amosa gr 8, 1. 2.)
 us 24tu: Tee laiwneeki, ar furreem apußtuls Wahwils gabie jubrâ. (Luhko apuß. darbu gr. 27, 29.)
 us 25tu: Neemius un Jubdas Maffabens. (Luhko 2trâ Maffabeeru gr. 2, 13, 14.)
 us 26tu: Salamans us fawu leelu kreßflu. (Luhko 1mâ keh. gr 10, 19, 20.)
 us 27tu: Gideans, Ißraelta sohgis. (Luhko sohgu gr. 6, 19.)
 us 28tu: Ußias. (Luhko 2trâ laitu gr. 26, 10.)

J a u t a f c h a n a s.

29) Kurram wißram bija tik leela faime, ka jau tee, kas wißna nammâ peedfimmuschi, bija 318 zilweki?

30) Kurfch Deewa wißrs mums aisleeds brighnotees, kad kahdâ walstibâ nabags toßp apbehdinahts un ta teefa un ta taifniba faudeta?

31) Kas tas taßds wißrs bija, ko wiffi wißna brahti, wiffas wißna mahfas, un wiffi wißna paßßstami ikkattrß apdahwinaja ar labbu naudas gabbalu un weenu felta peeres-sprahßi?